

Národ a jeho „sebeustavení“

Národ není „od přírody“, ale představuje jeden ze způsobů, jak se „lid“ ustavuje jednak ve svém sebepochopení, jednak „nepoliticky politicky“, tj. jak se ustavuje nikoliv původně a principiálně mocensky (a to nejen technicky mocensky, ale i různými dalšími formami, např. jako hegemon jazykový, kulturní, náboženský, ekonomický, finanční atd. atp.), nýbrž „společensky“, tj. jako garant nevynucované soupatřičnosti. Zdůrazňuji: jeden ze způsobů; v minulosti existovala celá řada různých forem takového sebeustavování, které však byly vždycky provázeny a podporovány prostředky výslovně mocenskými a nejčastěji násilnými. Pokud bychom slovo „demokracie“ důsledně interpretovali jako politickou situaci, v níž si lid sám volí způsob, jak se sám spravovat, tedy jak sám sobě vládnout tak, aby tím nikdo nebyl znevýhodňován, pokud se nějak sám nerozhodne být proti tomu (a tím proti „všem“, proti veškerému lidu – to má pochopitelně své problémy a své meze, ale nechme to zatím stranou), pak právě pohyb a růst demokracie a demokratičnosti spolužití v dané společnosti by mohl a vlastně měl být chápán jako sebeustavování a sebesprávu ve formě národa. Národ by tak byl tvořen a také obnovován těmi, kdo se narodili a nadále rodí do tohoto společenství, které si vládne samo a po svém. Naproti tomu jakékoli formování „frakcí“, zejména pak většinových „frakcí“, které z nějakých důvodů chtějí z této soupatřičnosti pociťující a prožívající vyloučit, a to s odvoláním třeba na náboženství, jazyk, majetek (bohatství), ale také nejrůznější zvyklosti nebo dokonce kmenovou nebo rasovou odlišnost atd. je v tomto smyslu možno považovat za „protinárodní“, národu a národnosti se odcizující. Myslím, že je docela zřejmé, že všechny tzv. nacionalismy jsou de facto právě takto proti-národní. Problém je v tom, že tam, kde se ve jménu „národa“ chce ustavit proti nejrůznější mocenským atd. tlakům nějaká část společnosti, jež je utlačovaná (ať už jde o menšinu nebo naopak o většinu – tak tomu bylo zejména v počátcích demokracie), jde o něco naprosto odlišného od každého pokusu ve jménu tzv. Národa marginalizovat, potlačit nebo dokonce likvidovat (když jde o menšinu) tu část společnosti, která na základě nějaké výlučnosti (či spíše vylučování) je více méně uměle stavěna proti ostatním. V tomto smyslu tzv. „nacionalismus“ má dvojí nejen podobu a charakter, ale označuje dvojí naprosto odlišný a přímo opačný směr společenského vývoje.

(Písek, 080131-3.)